

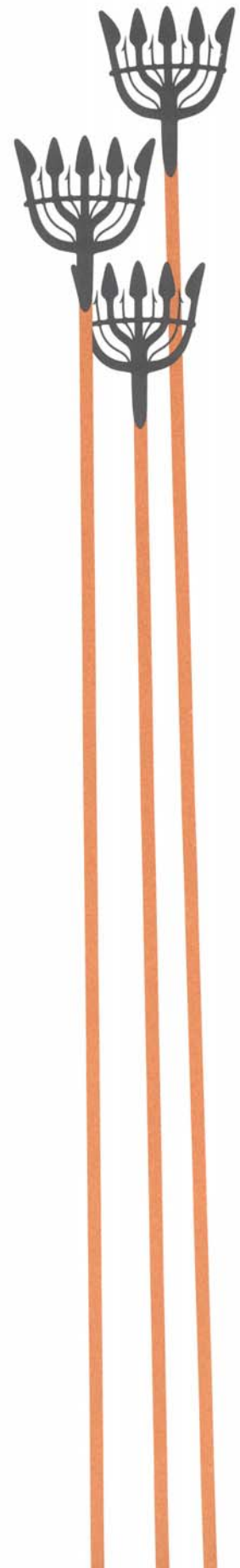
Arkeologi och fjärrvärme

Sölvesborgs socken, Sölvesborgs kommun

Särskild arkeologisk undersökning

Blekinge museum rapport 2005:6
Mikael Henriksson

Bakgrund	1
Antikvariska och topografiska förhållanden	2
Genomförande av särskild arkeologisk undersökning	4
Resultat	5
Kv. Pelikanen	5
Kv. Staren	7
Kv. Järven och Kv. Mården	10
Sammanfattning	12
Diskussion	13
Figurförteckning	15
Bilageförteckning	15
Referenser	15
Skriftliga källor	15
Otryckta källor	16
Kartanvändning	16
Muntliga uppgifter	16
Administrativa uppgifter	16
Bilagor	17

Bakgrund

Sölvesborgs Fjärrvärme AB meddelade vintern 2003 sina planer på att genomföra omfattande anläggningsarbeten inom Sölvesborgs stadskärna. Av denna anledning anmodade Länsstyrelsen Blekinge museum att upprätta en undersökningsplan för särskild arkeologisk undersökning inom berörda delar av fornlämningen RAÄ 44 (se fig.1), Sölvesborgs sn (Lst Dnr: 431-2817-03). Efter beslut från Länsstyrelsen genomförde Blekinge museum därefter det arkeologiska fältarbetet under sommaren och hösten 2003, med viss komplettering under hösten 2004.

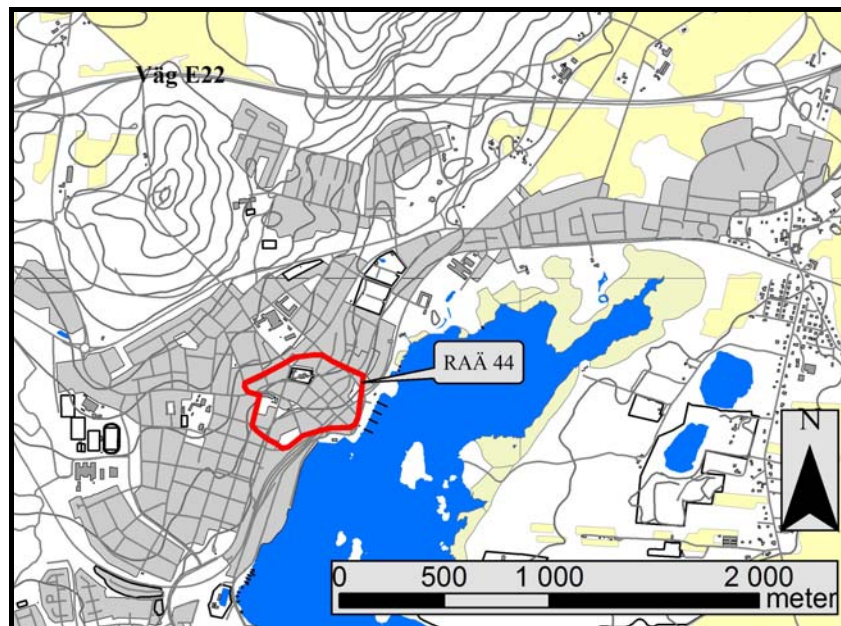

Fig.1 Gräns för den registrerade fornlämningen RAÄ 44 inom Sölvesborgs stad.

Exploateringen för etablering av fjärrvärme inom staden berörde huvudsakligen dagens gatustråk. Ett antal anslutningar till fastigheter längs huvuddragningen gjorde dock att orörda lager kunde förväntas dyka upp i samband med ingreppet (se bilaga 1).

Då omfattningen av det arkeologiska fältarbetet inledningsvis var svår att överblicka, gjordes en överenskommelse med exploitören om att det antikvariska arbetet skulle utföras efterhand som behov påtalades samt med löpande kostnader. Förundersökningen bekostades till största del av Sölvesborgs Fjärrvärme AB, men Sölvesborgs församling stod för de kostnader som uppkom i samband med att schaktningar genomfördes inom kyrkogårdsområdet. Föreliggande avrapportering utgör en redovisning av den särskilda undersökningens resultat.

Antikvariska och topografiska förhållanden

Sölvesborg är beläget vid foten av det skogbeklädda Ryssberget, invid den innersta delen av Sölvesborgsviken. Nivåskillnaderna är påtagliga inom det centrala stadsområdet och terrängen sluttar successivt från omkring 9 m.ö.h., mot söder och öster ner mot havsnivån.

Staden, liksom det närbelägna slottet, har en strategisk placering i gränslandet mellan Skåne, Listerlandet och det övriga Blekinge (se ex. Milton, H. 1994 s.90). En viktig anledning till en sådan lokalisering har sannolikt att göra med den danske kungens strävan mot bättre möjligheter att kontrollera det blekingska förvaltningsområdet under senmedeltiden (se ex. Söderberg, B. 1992 s.7). Utifrån såväl studier av det skrivna källmaterialet som gjorda arkeologiska observationer är dagens arkeologiska expertis i huvudsak överens om att staden bör ha grundlagts omkring år 1400 (se ex. Stenholm, L. 1986 s.161).

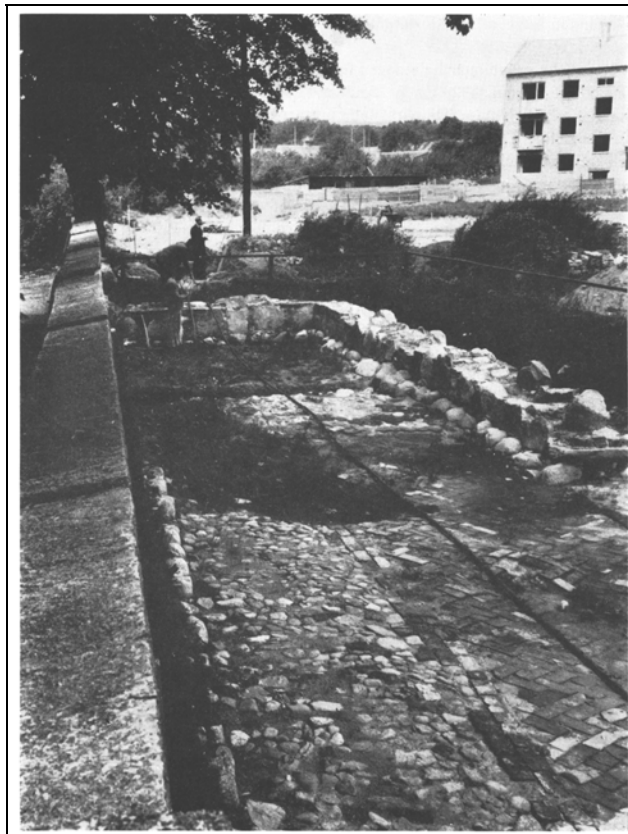

Fig.2. Fotografi från 1945 års grävningar N om S:t Nicolai kyrka. Ur Kindström, L.G. 1962

Det medeltida stadsområdet, RAÄ 44, har vid ett flertal tillfällen varit föremål för antikvariska insatser i samband med byggnationer och andra anläggningsarbeten. Inte

minst under 1900-talets andra hälft har ett stort antal undersökningar kommit till stånd inom fornlämningen (för beskr. se ex. Söderberg, B. 1992 s.8. resp. Anglert, M. 1984 s.21 ff.). Omkring 400 m NO om den medeltida stadsgränsen ligger det gamla borgområdet (RAÄ 17), vilket liksom staden har undersökts arkeologiskt (se ex. Lagerås, 1994 resp. Kindström, L-G. 1945). Även området omkring S:t Nicolai kyrka har dokumenterats relativt grundligt, och resultaten efter dessa undersökningar hade störst betydelse för de gjorda prioriteringarna inom fjärrvärmeprojektets arkeologiska fas (för översikt se Kindström, L.-G. 1946.).

Redan i samband med att man år 1833 beredde marken norr om kyrkan för begravingar påträffades här spår av äldre byggnader. Man grävde till ”tre alnars djup” (Fjellander, S. 1951 s.53) och resterna som påträffades bröts ner och fraktades bort. Åren 1905-1906 genomfördes sedan arbeten på kyrkogårdens norra sida och på nytt framkom äldre byggnadsspår. William Andersson utförde begränsade grävningsarbeten under 1920 och resultaten bidrog till spekulationerna kring klostrets datering och dess ordenstillhörighet. Det var dock först sedan Lauritz Weibull 1921 hade besökt arkivet i Vatikanstaten som otvetydiga uppgifter framkom i denna fråga. Klostrets tillkomst kunde nu förläggas till åren mellan 1481 och 1486 och det klargjordes en gång för alla att det tillhört Karmeliterorden (Fjellander, S. 1951 s.53).

Dräneringsarbeten 1942 berörde endast i mindre utsträckning klosterlämningarna medan däremot utgrävningar inför stadens 500-årsjubileum frilade det mesta av den tidigare bebyggelsens strukturer (se bilaga 6a-b resp. fig.2). Den västra delen av området norr om kyrkogårdsmuren frilades april-juni 1945 och den östra under hösten 1945. Den förra undersökningen utfördes under ledning av Lars-Göran Kindström och den senare av Armin Tuulse (se resp. rapportmaterial 1946 i ATA).

År 1988 genomfördes en arkeologisk utgrävning av en större, sammanhängande del av kvarteret Uttern (Söderberg 1992), men i övrigt har orörda, medeltida kulturlager endast i mindre utsträckning kommit att undersökas inom staden. Den sammantagna lagerbilden påminner i stort om andra medeltida stadsmiljöer, med en hög grad av urschaktning, kompakta byggnadslämningar och få bevarade, avsatta lagerstrukturer.

Genomförande av särskild arkeologisk undersökning

Huvuddelen av det arkeologiska arbetet utfördes genom återkommande kontroller av de grävda fjärrvärmeschakten samt löpande dokumentation av desamma. I de fall då de aktuella exploateringsytorna bedömdes vara antikvariskt intressanta genomfördes schaktningsarbetet i närvaro av och stundtals under direkt ledning av ansvarig antikvarie vid Blekinge museum. Arbetet inleddes med källstudier och en översiktlig rekognoscering av exploateringsområdet i maj månad 2003. Huvuddelen av det arkeologiska fältarbetet genomfördes sedan under två perioder i augusti respektive september, med ett par dagars komplettering i oktober 2004. Sammantaget uppgick den totala fältarbetstiden till knappt 15 dagsverken.

Fig. 3 Framrensat golv i Kvarteret Pelikanen, fotograferat mot V.

Dokumentation av antikvariskt gjorda observationer genomfördes inom ett flertal delområden i samband med grävningen för fjärrvärmens (se bilaga 1). Schakt och vissa framkomna strukturer mättes in digitalt, fortlöpande under schaktningsarbetets gång. Inmätningarna gjordes i fält med totalstation av ansvarig mättekniker vid SEVAB, Mikael Strid. Dessa mätdata har sedan utgjort grunden för Blekinge museums vidare

GIS-bearbetning mot fastighetskartan och RT-90 i datorprogrammet ArcView 8. Övrig dokumentation gjordes kontinuerligt genom digitalfotografering samt i form av kompletterande handritningar och textbeskrivningar.

I samband med det arkeologiska förundersökningsarbetet tillvaratogs ett fyndmaterial av typiskt eftermedeltida karaktär. Med hänvisning till att arbetet enbart omfattade omrörda lagerstrukturer insamlades dock enbart en mindre mängd fynd, vilka kunde sägas vara representativa för hela massmaterialet (se bilaga 7).

Resultat

Kvarteret Pelikanen

Inom ramen för det antikvariska fältarbetet skedde såväl schaktning inne på kyrkogården som strax utanför dess norra gränsmur. Den största delen av arbetet koncentrerades dock till det senare schaktet, vilket placerades under den stenlagda gång- och cykelvägen invid prästgårdens trädgårdsmur, med avsikt att, i möjligaste mån, försöka undvika de sedan tidigare kända lämningarna inom det gamla klosterområdet (se bilaga 2).

Fig. 4 Västra väggfundamentet i Kvarteret Pelikanen, fotograferat mot väster.

Schaktningen norr om kyrkogården resulterade i att lagerstrukturer och byggnadsspår av visst intresse kunde dokumenteras inom delområdet. En stenlagd golvstruktur, på en nivå omkring 9,35 m.ö.h. (se fig.3 resp. bilaga 3; ”stensatt yta 2”), tolkades utgöra en del av det s.k. ”kökets” golvnivå, ursprungligen dokumenterad i samband med 1945 års undersökning (Tuulse, A. 1946 s.11). Även två, N-S löpande, sannolika rester av väggfundament påträffades vid schaktningen (se bilaga 3 resp. fig.4). Något längre västerut framkom ytterligare en, dock delvis störd, stensatt yta på en nivå omkring 9,6 m.ö.h., vilken möjligen tjänat som stenlagd gång mellan kyrka och prästgård (se fig.3 resp. bilaga 3; ”stensatt yta 1”). Strukturen kunde för övrigt följas i ”Sektion A-B” ytterligare ett par meter söderut (bilaga 4). Bägge de stenlagda ytorna överlagrades av sentida fyllnadsmassor. Direkt ovanpå stenarna i den möjliga gången låg ett 0,02 m tjockt, helt fyndtomt lager gråblå lera, vilket till del fortsatte ca 2 m österut. I det västligt löpande schaktet framkom spår av en sannolikt stensatt gårdsplan från 1800-talets mitt (se bilaga 4; Sektion C-D), raseringsmassor av oklar ålder och slutligen sällstenar efter den 1944 nedrivna Prästgårdens stensadgård (se beskr. Liedgren, 1974 s.133-134). De tillvaratagna fynden utgjordes, bortsett från vissa flintor, av främst yngre rödgods och föremål av allmänt obestämbar eftermedeltida karaktär.

Fig. 5 Framrensad kulvert N om kyrkan, fotograferad mot V.

Schaktningen inne på kyrkogårdens område gjordes först i öst-västlig riktning, mellan kyrkan och församlingshemmet, och därefter drogs ett anslutande schakt i nordlig riktning (bilaga 2). Till del följde det förstnämnda schaktet en äldre rörgrav (se fig. 5), och endast omrörda spår av sentida begravningar framkom.

Närmast församlingshemmet påträffades sotbemängda, delvis omrörda kulturlager. En stensatt yta påträffades omkring 0,35 m under dagens markyta, i det nordligt löpande schaktet, och denna liksom det fyndförande lagret närmast församlingsgården (se fig. 6) tolkades detta härröra från tidigare gårdsbebyggelse på platsen närmast västra kyrkogårdsmuren (se ex. beskr. i Rosenborg, N.E. 1958 s.21-25). De tillvaratagna fynden utgjordes här uteslutande av slagg, kritpipsfragment, fajans- och porslinsfragment samt eftermedeltida keramik.

Fig.6 Överblick schakt invid församlingshemmet, fotograferat mot V.

Kv. Staren

Dragning av två ledningsschakt invid Sternska villan i kvarteret Staren skedde under antikvarisk ledning. Ett första, 0,7 m brett, schakt grävdes från VNV mot ONO och avslutades mot befintlig byggnad i SO. Ett andra, anslutande ledningsschakt drogs sedan från tomtgränsen i SV mot NV, strax väster om befintlig byggnad inom tomten (se bilaga 5 resp. fig. 7). Det maximala schaktdjupet för det förra schaktet uppgick till 0,6 m och det senare till 1,5 m.

Fig. 7 Överblick schakt i Kvarteret Staren, fotograferat mot NV.

Längst i SO framkom en stenlagd yta bestående av 0,10 – 0,20 m stora stenar på en nivå om ca 10,3 m.ö.h. Ovanpå dessa fanns en beläggning av krossat tegel, och ytan tolkades utgöra en stenläggning från sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. Strax norr om, och någon decimeter under denna påträffades en, mot NV svagt lutande, stenlagd yta, bestående av 0,20-0,30 m stora stenar. Dikt an mot denna stenläggning framkom efter hand, ett med kalkbruk murat väggfundament, bestående av 0,40 till 0,70 m stora stenar i upp till tre lager (se fig.8). Fundamentets överyta låg på en nivå om 10,25 m.ö.h. Grundmuren var 0,40 m bred och fortsatte ner till nästan 1,5 m djup. Kalkbruket var i det översta skiktet uppblandat med 0,03 – 0,05 m stora stenar. Ett omfattande stenmaterial påträffades på östra sidan av murresten, vilket tolkades vara raseringsmassor. I nordost var fundamentet delvis stört genom en sentida nedgrävning, men fortsatte därefter in i schaktväggen. Endast sparsamt med tveklöst eftermedeltida fynd framkom vid schaktningen och recenta spår påträffades hela vägen ner. Muren genombröts för nedläggningen av fjärrvärmen, men delar av strukturen kunde bevaras på bägge sidorna av genombrottet.

Fig.8 Detalj av murrest i Kvarteret Staren, fotograferad mot SO.

Den aktuella tomten var inte bebyggd under 1800-talet. I samband med att stadsläkare Sterns villa uppfördes 1920 påträffades dock spår av både äldre byggnader och gravar på platsen (Fjellander, S. 1951 s.49). Utifrån dessa observationer, liksom 1700-talsuppgifter hos såväl Cronholm och Sjöborg, kan man dra slutsatsen att stadens senmedeltida hospitalsinstitution sannolikt kan knytas till denna tomt (Kindström, L.G. 1962. s.293-294). Det finns ett flertal argument som talar för att den ovan beskrivna, påträffade muren verkligen hör hemma i medeltiden, samt att den en gång utgjorde en del av grunden till S:t Jörgens hospital i Sölvesborg. Dimensionerna stämmer exempelvis ganska väl överens med de beskrivningar av hospitalet som finns med i både Sjöborgs resp. Cronholms publikation. Muren utgjorde sannolikt fundament till en relativt bastant byggnadskropp, och den påträffade grundens mått gör gällande att byggnaden bör ha haft väggar av tegel eller korsvirke (muntligt meddelande Marit Anglert). Noterbart är för övrigt att den 2004 påträffade murens sträckning överensstämmer med den nutida tomtgränsen. Vid en jämförelse med Zakarias Almgrens geometriska avmätning av staden från 1725 förefaller det även tveklöst som om denna gräns löper i NV-SO riktning, parallellt med den s.k. Korran. Denna stadsdamm i anslutning till stadens västligaste gräns nyttjades vid stadsbornas tvättbestyr (se beskr. i Liedgren, R. 1974. s.293), och

kanske hade detta bruk existerat ända ner i senmedeltiden. Den omrörda och sentida fyndbilden som noterats i anslutning till det sannolika hospitalet kan förklaras med att dess byggnader troligtvis kom att användas till annan verksamhet under senare århundraden.

Kv. Järven och Kv. Mården

Inom rubricerade kvarter genomfördes mindre omfattande arbetsinsatser i samand med fjärrvärmegrävningarna. Under den moderna stenläggningen på en innergård i kvarteret Mården (se fig. 10) framrensades en äldre, stenlagd yta om 1 x 4 meter på ett djup av 0,35 m under nuvarande marknivå. Stenläggningen utgjordes av cirka 0,25 m. stora, olikformade naturstenar.

Fig.9 Framschaktad stenläggning i Kvarteret Mården, fotograferad mot NO.

Under denna framkom en 0,10-0,20 m tjock äldre markhorisont i form av ett delvis kraftigt sot- och träkolsbemängt sandlager, successivt övergående i en ljusare, opåverkad havssand (se fig. 11). Fynden bestod uteslutande av yngre rödgods samt djurben och

enstaka järnsrotsrester. Den stenlagda ytans datering var oviss, men den tolkades vara lagd efter 1801 års stadsbrand. Även inom kvarteret Järven kunde schaktkontroll påvisa en delvis eldpåverkad stadsmiljö. Brandlager dök upp på 40-60 centimeters djup och överlagrade på vissa punkter ett tunt kulturlager av svårbestämd ålder.

Fig.10 Lagersekvens inom Kvarteret Mården.

Gatumarken är oftast av litet eller inget intresse då vi vill teckna stadens historia, då tidigare informationsgivande lager och strukturer nästan överallt rörts om samband med ständigt återkommande arbeten (se fig. 9).

Fig.11 Överblick gatumiljö i Kvarteret Järven, fotograferad mot NV.

Resultatet av den antikvariska dokumentationen inom Kv. Mården resp. Kv. Järven kan sägas vara typiska för merparten av det medeltida stadsområdet i Sölvesborg. Här framkom sparsamt med antikvariskt intressanta lager och strukturer, och även fyndmaterialet var ytterst blygsamt och utan egentligt vetenskapligt värde.

Sammanfattning

Fältarbetsformen, med inriktning på övervakning, kompletterat med enstaka grävinsatser över en längre tidsrymd kan sägas ha fungerat som förväntat. Detta förutsatte dock täta kontakter mellan Blekinge museum samt exploatörens arbetsledning. Inte minst visade sig en kontinuerlig dialog kring schaktningarnas fortsatta planering vara av stort värde. Exempelvis kunde alternativa lösningar avseende schaktning utarbetas efter att oförutsedda arkeologiska observationer gjorts under arbetets gång. Sammanfattningsvis kan det sägas att den arkeologiska insatsen i samband med grävning för fjärrvärmen i Sölvesborg 2003-2004 inte kom att påverka några orörda, medeltida, eller i andra avseenden, antikvariskt känsliga lager. Däremot framkom sannolikt senmedeltida strukturer i form av stenlagda ytor och murrester punktvis inom såväl Kv. Staren som Kv. Pelikanen.

I samband med avrapporteringen av de då genomförda grävningarna 1946 uttryckte Kindström sin önskan att: "...framtida nedläggning av ledningar, rör osv. i detta gatuparti i största möjliga utsträckning hålles utanför det av murresterna dominerade området." (Kindström, 1946:b s.6). Med facit i hand kan vi nu säga att trots fjärrvärmeprojektets val av sträckningsdragning, har dess påverkan på antikvariskt känsliga lämningar kunnat minimeras. De två ovan beskrivna, stensatta ytorna och murresterna inom Kv Pelikanen (se bilaga 3) låg på ett sådant djup, att de inte behövde tas bort i samband med exploateringen. Det sannolikt medeltida murfundamentet i Kv Staren genombröts, men kunde åtminstone bitvis sparas åt eftervärlden in situ.

Byggnadslämningarna överlgrades i samliga fall av påförda, eftermedeltida lager, vilket sannolikt visar på ett efterreformatoriskt användande av de kvarstående byggnaderna. Fyndbilden kunde överallt betraktas som omörd, och den dominerades av ben, järnskrot, tegelfragment samt keramik av typen yngre rödgods (se bilaga 7).

Diskussion

Den under 2003 och 2004 genomförda arkeologiska fältarbetsinsatsen har med stor tydlighet visat på de olika typer av svårigheter som är förbundna med antikvarisk dokumentation inom Sölvesborgs medeltida stadsområde. Inte minst är de medeltida kulturlagren inom fornlämningen RAÄ 44 till stor del urschaktade, och där de påträffas bevarade, kan de generellt beskrivas som volymmässigt mindre omfattande.

Ifall den framtida, antikvariska översynen skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt krävs det att kunskapen kring bevarandevärda, arkeologiska lager och strukturer både uppdateras och hålles ajour. Under 1970- och 80-talen sammanställdes kända historiska och arkeologiska data kring de svenska medeltidsstäderna, efter en särskild rapportmall, inom ramen för det statliga projektet Medeltidsstaden. Sölvesborgs stad avhandlades av arkeolog Marit Anglert (se Anglert, M. 1984). Det har dock exploaterats en hel del inom det medeltida stadsområdet sedan nämnda rapport publicerades, och ur en antikvarisk aspekt är det önskvärt att även senare års ingrepp i fornlämningen förs fram i ljuset. Med modern GIS-teknik finns det idag goda möjligheter att, på ett pedagogiskt sätt, uppdatera vår kunskap i form av en digital variant av Medeltidsstaden. En sådan överblickbar GIS-applikation skulle inte minst utgöra ett värdefullt och kompletterande verktyg för den kommunala planeringen, då hänsyn skall tas vid framtida exploateringsarbeten inom stadskärnan.

De nyligen genomförda grävningarna kom, som synes ovan, enbart i begränsad omfattning att beröra Karmeliterklostrets lokaler i staden. Klosterlämningarna norr om Sankt Nicolai kyrka är omfattande och de övertäckta spåren efter det utgör ett viktigt vittnesbörd om en viktig del av stadens medeltida sfär. Allmänhetens kännedom om Sölvesborgs äldre historia och dess lämningar under mark är till stor del avhängig av hur väl vi lyckas förmedla vad vi vet utifrån observationer gjorda inom det arkeologiska fältet. I den mån det är möjligt är det även av stort intresse att försöka tillföra ny information, i hopp om att kunna komplettera bilden av stadens historia fram till idag. Inte minst vid de gamla klosterlämningarna finns det goda möjligheter att, genom riktade grävinsatser och noggrann kartering, ytterligare belysa platsens äldre byggnadsbestånd, dess ålder och inbördes relation.

Det finns ingen patentlösning på hur man väljer att exponera kvarstående, arkeologiska lämningar, ifall dessa bedöms vara av publikt intresse. Inte sällan är sådana frågor förbundna med praktiska problem avseende såväl den allmänna skötseln som hur man

förhindrar intrång eller ren vandalism. Av stadsplanetekniska skäl blev det efter stadsjubileet 1945 aldrig aktuellt att behålla klosterområdet öppet eller på annat sätt tillgängligt för allmänheten som ruinpark. Hösten 1950 markeras byggnadernas sträckning genom att kalkstensplattor placeras i gräset i enlighet med de därunder liggande murresterna. Dessa markörer finns än idag att beskåda i gräsmattan strax utanför Sankt Nicolai norra kyrkogårdsmur (se fig. 12).

Fig.12 Ytmarkering av klosterlämningar fotograferade mot Ö.

Vi har ett kollektivt ansvar att belysa historien, vrida och vända på den samt göra den begriplig och åtkomlig. Vi riktar oss inom det antikvariska fältet i huvudsak till samtidens människor, men det långsiktiga perspektivet och ansvaret är tidlöst. Lämningsarna efter Sölvesborgs Karmeliterkloster befinner sig tveklöst i en slags Törnrosasömn. Ett uppvaknande ur denna dvala skulle, med rätt frågeställningar och metodval, sannolikt ha stor betydelse för såväl allmänhet som vetenskap. Fjärrvärmen fyller snart en praktisk funktion, till gagn för Sölvesborgs innevånare. Huruvida stadens framgrävda kulturarv kan få en mer framträdande roll i stadsbornas medvetande, det får framtiden utvisa.

Figurförteckning

- Fig. 1 Gräns för den registrerade fornlämningen RAÄ 44 inom Sölvesborgs stad.
Fig. 2 Foto från 1945 års grävning i Kvarteret Pelikanen, ur Kindström, L.G. 1962.
Fig. 3 Framrensat golv i Kvarteret Pelikanen, fotograferat mot V.
Fig. 4 Västra väggfundamentet i Kvarteret Pelikanen, fotograferat mot väster.
Fig. 5 Framrensad kulvert N om kyrkan, fotograferad mot V.
Fig. 6 Överblick schakt invid församlingshemmet, fotograferat mot V.
Fig. 7 Överblick schakt i Kvarteret Staren, fotograferat mot NV.
Fig. 8 Detalj av murrest i Kvarteret Staren, fotograferad mot SO.
Fig. 9 Framschaktad stenläggning i Kvarteret Mården, fotograferad mot NO.
Fig. 10 Lagersekvens inom Kvarteret Mården.
Fig. 11 Överblick gatumiljö i Kvarteret Järven, fotograferad mot NV.
Fig. 12 Ytmarkering av klosterlämningar fotograferade mot Ö.

Bilagor

- Bilaga 1 RAÄ 44 med planerad exploatering resp. prioriterade områden markerade.
Bilaga 2 Plan över fjärrvärmeschakt i kvarteret Pelikanen.
Bilaga 3 Detaljplan skala 1:100 över framschaktade byggnadsspår i Kv. Pelikanen.
Bilaga 4 Profilritningar i skala 1:20 från Kv. Pelikanen.
Bilaga 5 Plan över fjärrvärmeschakt i kvarteret Staren.
Bilaga 6a-b Planer över klosterlämningar som de uttolkats i samband med 1945 års undersökningar, efter Kindlund, 1946:b och Tuulse, 1946.
Bilaga 7 Fyndtabell.

Referenser

Skriftliga källor

- Anglert, M. 1984 Sölvesborg. *Medeltidsstaden* 54. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska museer Rapport. Stockholm.
- Fjellander, S. 1951 Kring Vårfruklostret i Sölvesborg. En vandring genom litteraturen. *Blekingeboken* 1951. s.46-66, Karlskrona. 1951.
- Kindström, L-G. 1945. Sölvesborgs slott. *Blekingeboken*. 1945. Karlskrona. 1945.
- Kindström, L-G. 1946:a. Sölvesborgs klosterområde. En kort översikt över utförda undersökningsarbeten. *Blekingeboken*. 1946. Karlskrona. 1946
- Kindström, L.G. 1962. Sveriges kyrkor - konsthistoriskt inventarium. Blekinge IV:3. Sölvesborgs kyrkor. Stockholm. 1962.
- Lagerås, J. 1994. Sölvesborgs slott. *Blekingeboken*. 1994. Karlskrona.

- Liedgren, R. 1974. I Sölvesborg på 1800-talet. Nordiska museets Handlingar 86. Lund. 1974.
- Milton, H. 1994. Listers och Sölvesborgs historia. Den förhistoriska och den danska tiden. 1994. Sölvesborg
- Rosenborg, N.E. 1958. Några namn och gårdar i gamla Sölvesborg. Sölvesborg. 1959.
- Söderberg, B. 1992. Kvarteret Uttern. Medeltida stadsgrävningar Sölvesborg, Blekinge. *Riksantikvarieämbetet UV Syd Rapport 1992:2*
- Stenholm, L. 1986. Ränderna går aldrig ur. En bebyggelsehistorisk studie av Blekinges dansktid. Lund Studies in Medieval Archaeology 2. Lund

Otryckta källor:

- Kindström, L.G. 1946:b Arkeologisk rapport avseende grävningar genomförda under våren 1945. i ATA. Stockholm
- Tuulse, A. 1946 Arkeologisk rapport avseende grävningar genomförda under hösten 1945. i ATA. Stockholm.

Diverse arkeologiska rapporter rörande Sölvesborgs stad i Blekinge museums arkiv.

Fornlämningsregistret

Kartanvändning

Sölvesborgs stad, Geometrisk avmätning 1725, Akt LMS: I35-1:1

Muntliga uppgifter

Marit Anglert

Administrativa uppgifter

Blekinge museum dnr: 140-0382-03

Lst dnr och datum för beslutet: 431-2817-07, 2003-05-22

Undersökningstid: Periodvis 16/5-8/8, 8/9-19/12 2003 samt 12/10 och 18/10 2004.

Personal: Mikael Henriksson

Läge: Ekonomiska kartan, blad 3e2E

Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.

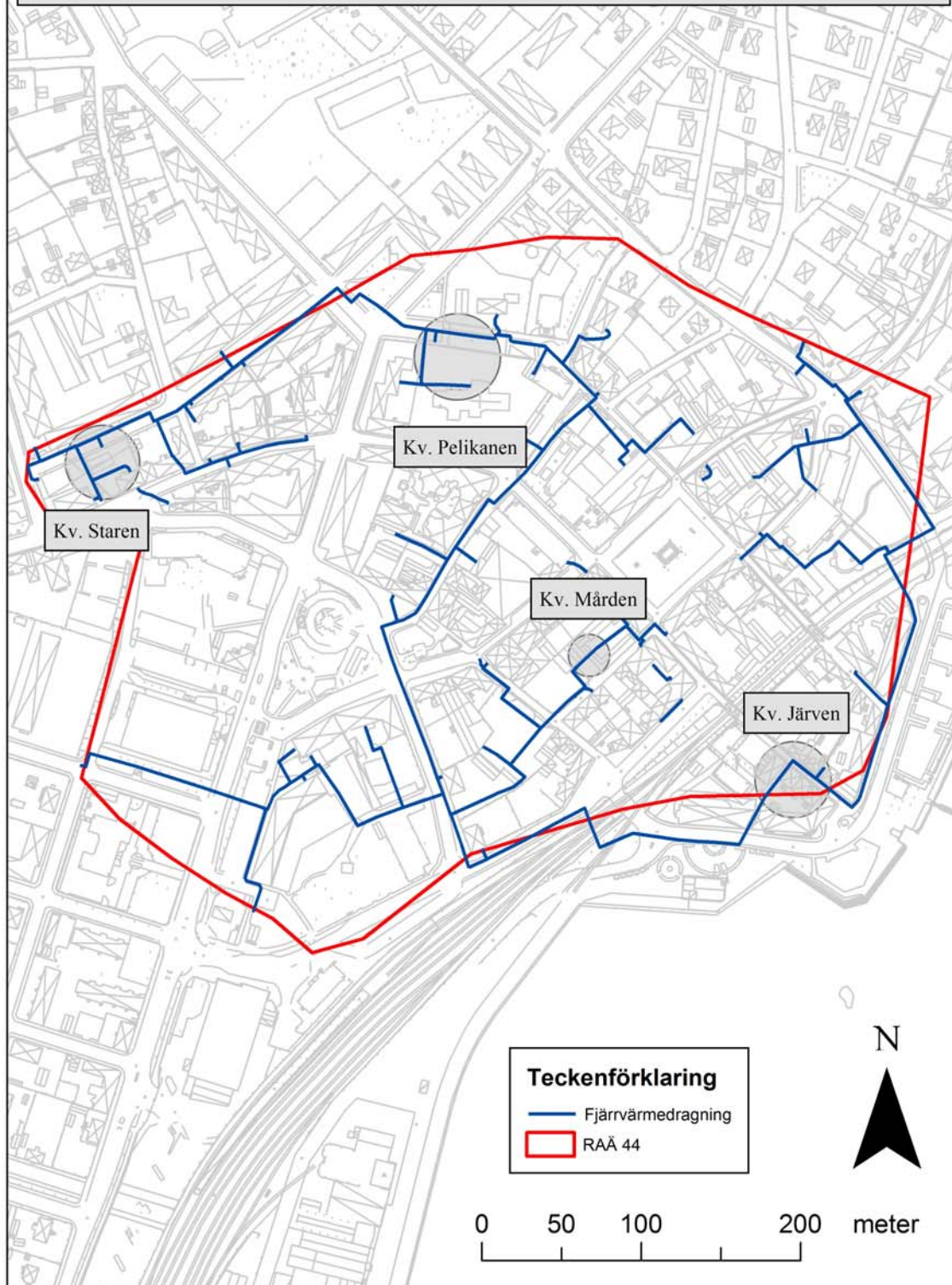
Koordinater för undersökningens sydvästra hörn: x:6214223 y:1423827

Dokumentationshandlingar: Plan- och sektionsritningar, digitala mätdata samt 97 digitala fotografier förvaras i Blekinge museums arkiv.

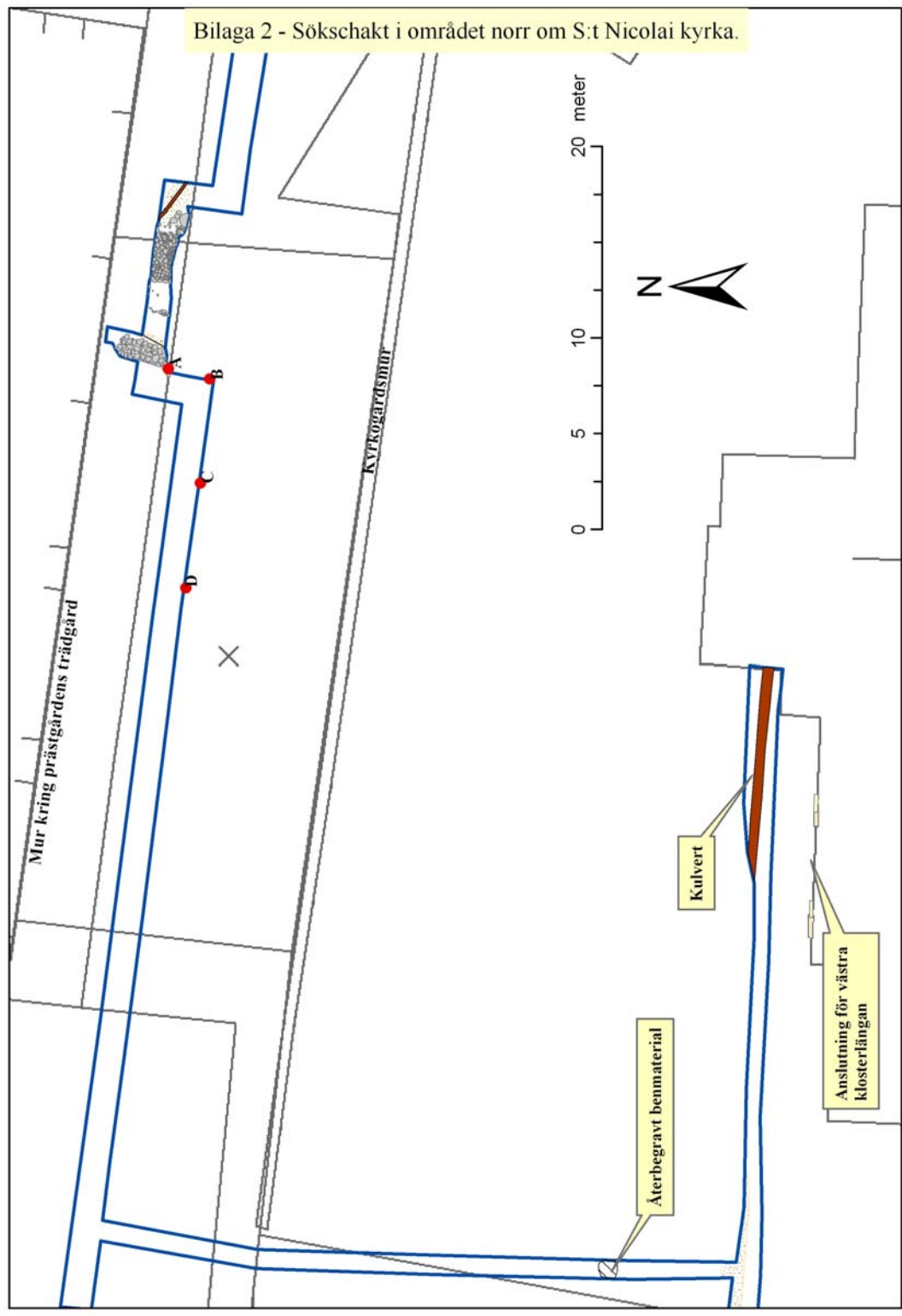
Fynd: BIM 25562: 1-23

Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2005 resp. ©LMV 2005. Ur Historiska Kartor™

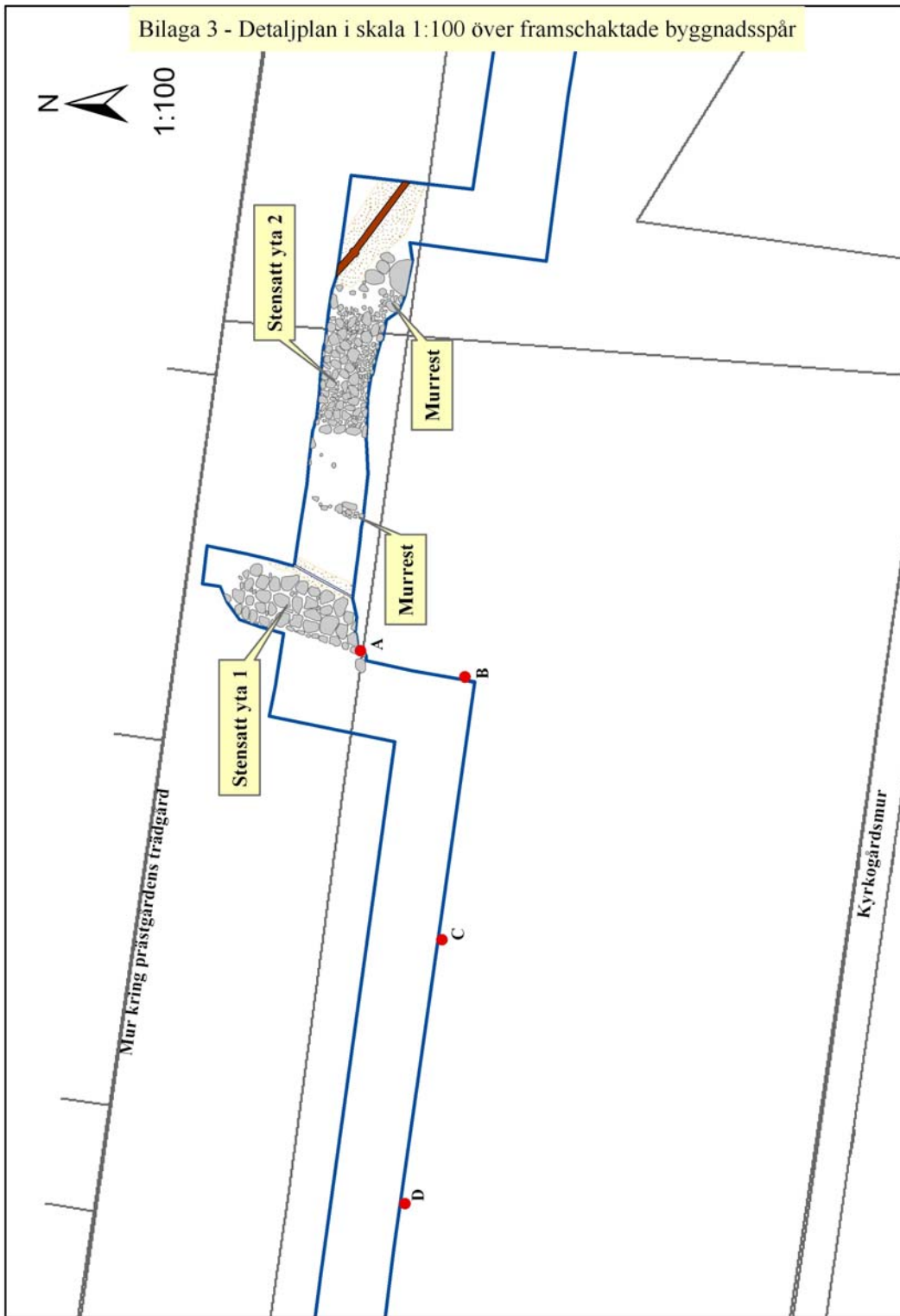
Bilaga 1 - Delområden dokumenterade i samband med arkeologisk förundersökning.

Bilaga 2 - Sökschakt i området norr om S:t Nicolai kyrka.

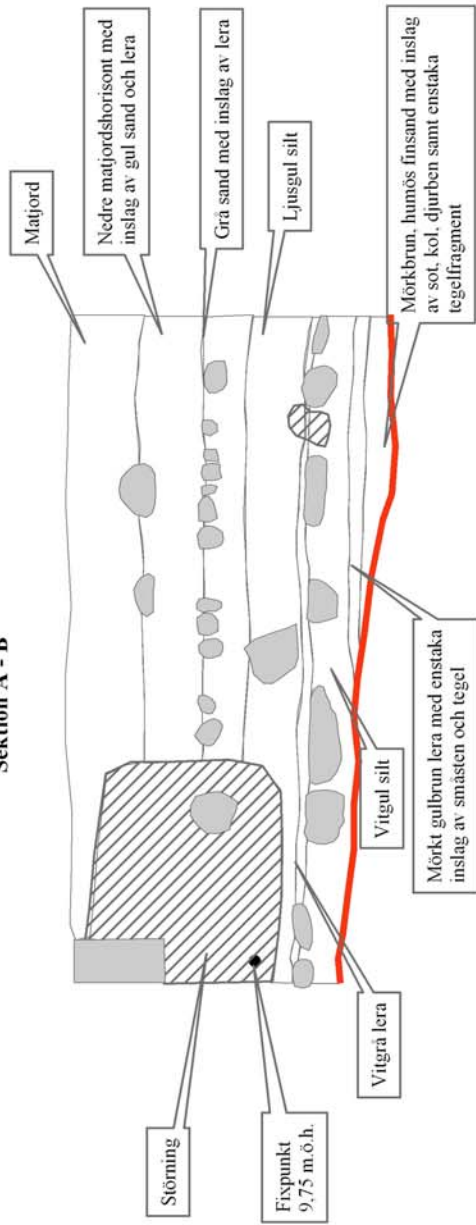

Bilaga 3 - Detaljplan i skala 1:100 över framschaktade byggnadsspår

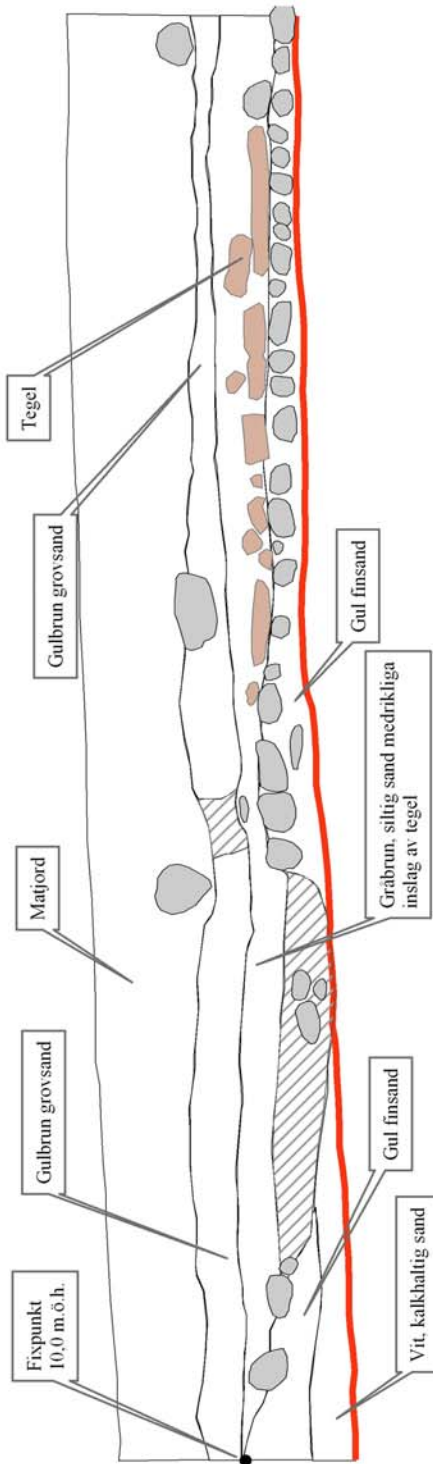

Bilaga 4 - Sektion A-B resp. C-D i skala 1:20

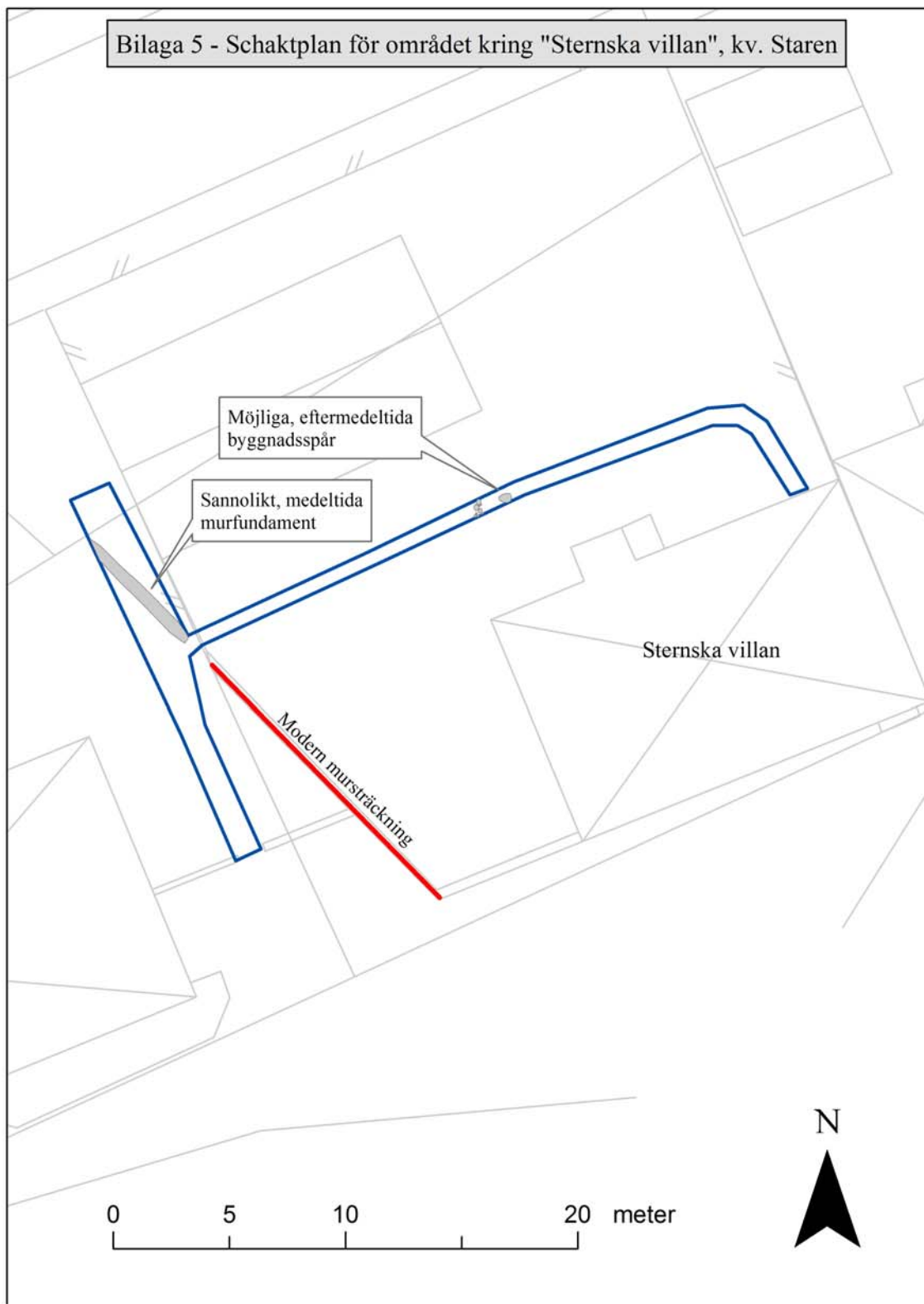
Sektion A - B

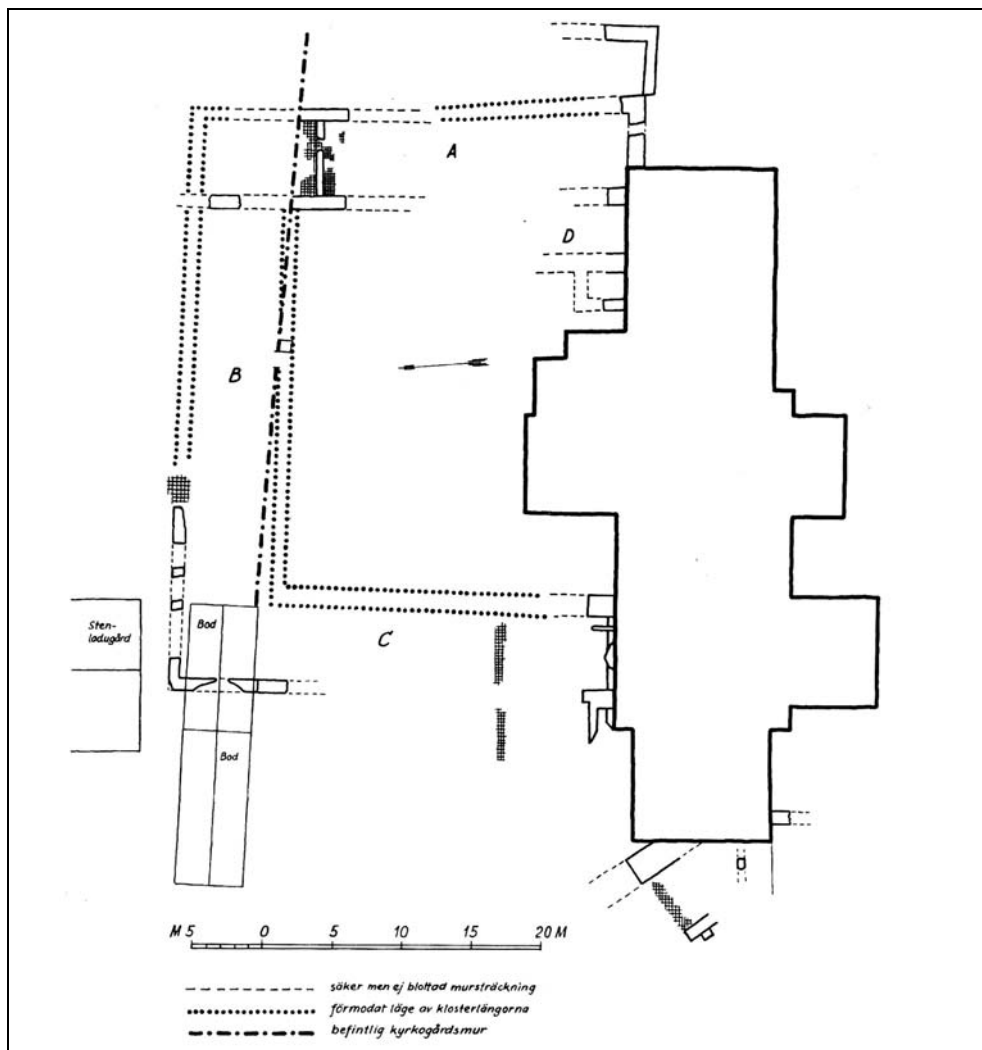
Sektion C - D

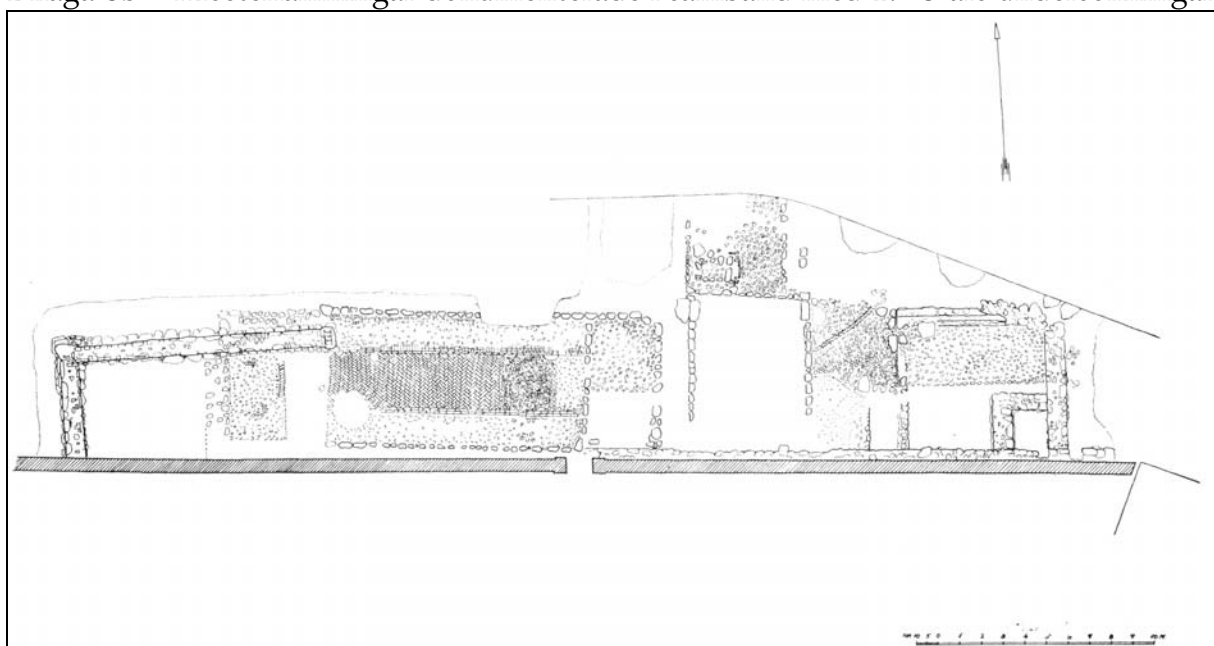
Bilaga 5 - Schaktplan för området kring "Sternska villan", kv. Staren

Bilaga 6a – Dokumenterade klosterlämningar i förhållande till S:t Nicolai kyrka.

Bilaga 6b – Klosterlämningar dokumenterade i samband med 1945 års undersökningar

Bilaga 7 – Fyndtabell särskild arkeologisk undersökning.

FYNDNR.	FYNDKONTEXT	SAKORD	MATERIAL	VIKT (G)	ANTAL	FYNDSTATUS	ANMÄRKNING
1	Schaktområde A	Kärl	Keramik	612	33	Fragm.	
2	Schaktområde A	Avslag	Kr.flinta	68	7	Fragm.	Avfall
3	Schaktområde A	Avfall	Horn	12	1	Fragm.	
4	Schaktområde A	Fönsterglas	Glas	3	1	Fragm.	
5	Schaktområde A	Kritpipor	Br.lera	17	7	Fragm.	
6	Schaktområde A	Skedskaff?	Brons?	4	1	Fragm.	Skaftdelar
7	Schaktområde B	Järnslag	Slagg	268	7	Fragm.	
8	Schaktområde B	Kärl	Fajans	33	5	Fragm.	2 fragm. Porslin
9	Schaktområde B	Kärl	Keramik	381	14	Fragm.	1 fragm taktegel
10	Schaktområde B	Kritpipa	Br.lera	7	1	Fragm.	Skaftdel
11	Schaktområde C	Järnslag	Slagg	101	5	Fragm.	
12	Schaktområde C	Avslag	Kr.flinta	41	7	Fragm.	1 pilspets
13	Schaktområde C	Kritpipor	Br.lera	10	4	Fragm.	Skaftdelar
14	Schaktområde C	Fönsterglas	Glas	9	6	Fragm.	
15	Schaktområde C	Kärl	Keramik	116	8	Fragm.	
16	Schaktområde D	?	Järn	32	1	Fragm.	
17	Schaktområde D	Spelkula?	Keramik	19	1	Fragm.	
18	Schaktområde D	Kärl	Porslin	16	2	Fragm.	
19	Schaktområde D	Taktegel	Tegel	379	1	Fragm.	
20	Schaktområde D	Formtegel	Tegel	1352	1	Fragm.	
21	Schaktområde D	Kärl	Keramik	344	5	Fragm.	1 fragm taktegel
22	Schaktområde D	Murbruk	Kalkbruk	317	1	Fragm.	Provtaget ur murrest
23	Schaktområde D	Murbruk	Kalkbruk			Fragm.	